

OR-ZSE Idegen Nyelvi Lektorátusa

Idegennyelv-oktatás napjainkban

2019. november 12.

Biró Tamás:

Számít-e a kronológia?

Néhány gondolat a bibliai héber és a modern héber tanításának a sorrendjéről

Előadáskivonat

A hagyományos zsidó közösségekben a gyermekek a héderben a Héber Biblia egyes szövegeinek a bemagolásával sajátították el a bibliai héber nyelvet, így a 3-5 éves kor körül elkezdett folyamat még a gyermekkori nyelvsajátítás mechanizmusaira épültek. Ezzel szemben a 16. század óta a keresztény teológiákon az antik nyelvek (a latin és a görög) mintájára tanították a hébert. Mivel erős latin (és görög) tudás birtokában vágtak neki a hébernek, ezeknek az indoeurópai nyelveknek a hagyományos nyelvtani rendszerére épült a bibliai sémi nyelvek (héber és arámi) oktatása is.

Az elmúlt évtizedekben a bibliai héber oktatásának a kontextusa legalább három tekintetben megváltozott világszerte. Először is, a legtöbb országban megszűnt a kötelező középiskolai görög- és latinoktatás, így ezeknek a klasszikus nyelveknek (és nyelvtani rendszereknek) az előismerete már nem volt adott. Másodszor, a teológiai karok mellett a bölcsészettudományi karokon is megjelent a héberoktatás, ahol a párhuzamos görög- és latinoktatás hiányzott. A bölcsészhallgatók egyre inkább nem is a Biblia, hanem a modernebb témák iránt érdeklődnek. Harmadszor, megjelent a modern héber, amellyel a hallgatók (a bölcsészek feltétlenül, de néha a teológusok is) előbb-utóbb találkoztak a tanulmányaik során. Egyre többen bizonyos szintű modern héber birtokában kezdték el az ismerkedést a bibliai héberrel, mások a bibliai héber elsajátítása után találkoztak a modern nyelvvel.

Előadásomban az ELTE BTK hebraisztika szakán és az OR-ZSE-n szerzett tapasztalataimból indulok ki. Az ELTE-n intenzív klasszikus bibliai héber nyelvtanra épül egy szemeszter csúszással a modern héber oktatása. Ennek számos oka van: a személyi feltételek mellett az is, hogy a képzés során hagyományosan nagy hangsúlyt kapnak a bibliai és rabbinikus szövegolvasások. Vajon didaktikailag indokolt kronológiai sorrendben haladni? Amellett fogok érvelni, hogy a hallgatók többsége esetében nem.

Ezzel szemben az elmúlt évtizedekben az OR-ZSE-n a fordított sorrend alakult ki: a bibliai héber mint a modern héber oktatásának az „elágazása” jelenik meg. Ennek két veszélyét látom. Egyrészt a hallgatók a bibliai szöveget a mai héber szemüvegén keresztül olvassák, ami számos félreértéshez vezethet. Másrészt nem sajátítják el azt a klasszikus nyelvtani fogalomkészletet, amely a Héber Bibliával foglalkozó teológusok, rabbik és bibliatudományi szakemberek közös nyelve a késő középkor óta napjainkig. Amellett fogok érvelni, hogy modern héber alapokra igenis lehetséges bibliai héber nyelvvoktatást építeni, amelyből a modern héber oktatása is profitálhat.